

Kwiecień 2019 roku
Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału
i nie ma charakteru wyczerpującego

Prawo więźniów do głosowania

Zobacz także zestawienie „[Prawo do wolnych wyborów](#)”.

„[P]rawa zagwarantowane na podstawie art. 3 Protokołu nr 1 [[Europejskiej Konwencji Praw Człowieka](#)¹¹] mają zasadnicze znaczenie dla ustanowienia i utrzymania podstaw skutecznej i konstruktywnej demokracji kierowanej przez rządy prawa ...

Niemniej jednak prawa przyznane na mocy art. 3 Protokołu nr 1 nie są absolutne. Istnieje miejsce dla domniemanych ograniczeń, a Umawiającym się Państwom należy pozwolić na margines uznania w tej sferze.

... Istnieje wiele sposobów organizowania i zarządzania systemami wyborczymi i wiele różnic, *między innymi* w rozwoju historycznym, bogactwie kulturowym i myśli politycznej w Europie, które każdemu Umawiającemu się Państwu pozwalają ukształtować własną wizję demokracji.

... [W]ięźniowie co do zasady nadal korzystają ze wszystkich podstawowych praw i wolności gwarantowanych Konwencją, z wyjątkiem prawa do wolności, podczas gdy pozbawienie wolności zgodnie z prawem wchodzi bezpośrednio w zakres art. 5 Konwencji [gwarantującego prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego]. ... Jakiegokolwiek ograniczenia dotyczące tych innych praw muszą być uzasadnione ...

Nie ma zatem wątpliwości, że więzień traci prawa zapewnione w Konwencji z tego tylko powodu, że ma status osoby osadzonej po skazaniu. Nie ma też miejsca w systemie Konwencji, w którym tolerancja i otwartość umysłu są uznanymi cechami charakterystycznymi społeczeństwa demokratycznego, dla automatycznego pozbawiania praw obywatelskich opartego wyłącznie na tym, co mogłoby urazić opinię publiczną.

Ten standard tolerancji nie stoi na przeszkodzie by społeczeństwo demokratyczne podejmowało kroki w celu ochrony siebie przed działaniami zmierzającymi do unicestwienia praw i wolności określonych w Konwencji. Art. 3 Protokołu nr 1, który chroni zdolność prawną jednostki do wpływu na skład władzy ustawodawczej, nie wyklucza zatem, że ograniczenia praw wyborczych mogłyby zostać nałożone na osobę, która na przykład poważnie nadużyła pozycji publicznej lub której zachowanie groziłoby podważeniem rządów prawa lub fundamentów demokracji ... Poważna decyzja o pozbawieniu praw wyborczych nie może być jednak zbyt pochopna, a zasada proporcjonalności wymaga dostrzegalnego i adekwatnego związku między sankcją, a zachowaniem danej osoby i okolicznościami sprawy. ... Tak jak w innych przypadkach, niezależny sąd, stosując procedurę kontradiktoryjną, zapewnia silne gwarancje zapobiegające arbitralności.” (*Hirst (nr 2) przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, [wyrok](#) Wielkiej Izby z dnia 6 października 2005 roku, §§ 58-61 i 69-71).

¹ Art. 3 (prawo do wolnych wyborów) Protokołu nr 1 [Europejskiej Konwencji Praw Człowieka](#) przewiduje, że: “Wysokie Układające się Strony zobowiązują się organizować w rozsądnych odstępach czasu wolne wybory, oparte na tajnym głosowaniu, w warunkach zapewniających swobodę wyrażania opinii ludności w wyborze ciała ustawodawczego.”

Sprawy dotyczące Zjednoczonego Królestwa

Hirst (nr 2) przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

6 października 2005 roku (Wielka Izba)

Skarżący, skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności za zabójstwo, w okresie osadzenia został pozbawiony praw wyborczych na mocy art. 3 Ustawy o przedstawicielstwie narodowym z 1983 roku, który dotyczył osób skazanych i odbywających karę pozbawienia wolności. W 2004 roku został warunkowo zwolniony z więzienia. Skarżący zarzucał, że jako skazany więzień podczas osadzenia był objęty całkowitym zakazem głosowania w wyborach.

Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł, że doszło do **naruszenia art. 3** (prawo do wolnych wyborów) **Protokołu nr 1** Europejskiej Konwencji Praw Człowieka z powodu automatycznego i dyskryminującego ograniczenia prawa skarżącego do głosowania z powodu jego statusu skazanego więźnia.

Greens i M.T. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

23 listopada 2010 roku

Obaj skarżący odbywali karę pozbawienia wolności. Sprawa dotyczyła dalszego braku nowelizacji przepisów nakładających całkowity zakaz głosowania w wyborach krajowych i europejskich dla skazanych więźniów osadzonych w zakładach karnych w Zjednoczonym Królestwie.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 3 Protokołu nr 1**. Stwierdził, że naruszenie było wynikiem niewdrożenia przez Zjednoczone Królestwo wyroku Wielkiej Izby Trybunału w sprawie *Hirst (nr 2) przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* (zob. powyżej).

Biorąc pod uwagę w szczególności znaczną liczbę powtarzających się skarg, które wpłynęły krótko przed wyborami powszechnymi w maju 2010 roku, a także w ciągu kolejnych sześciu miesięcy, Trybunał zdecydował o zastosowaniu w tej sprawie procedury wyroku pilotażowego².

Na podstawie **art. 46** (moc obowiązująca oraz wykonanie wyroków) Konwencji³ Zjednoczone Królestwo zostało zobowiązane do zaproponowania zmian legislacyjnych w celu nowelizacji właściwych przepisów w ciągu sześciu miesięcy od uprawomocnienia się wyroku w sprawie *Greens i M.T.*, mając na uwadze wprowadzenie w życie prawa wyborczego w celu osiągnięcia zgodności z wyrokiem Trybunału w sprawie *Hirst (nr 2)* zgodnie z terminami ustalonymi przez Komitet Ministrów Rady Europy.

Trybunał uznał również za właściwe zawieszenie rozpoznawania podobnych skarg, które nie zostały jeszcze zarejestrowane, jak również przyszłych skarg, bez uszczerbku dla decyzji o wznowieniu postępowania w tych sprawach, jeśli to konieczne⁴. Rozpoznanie około 2000 podobnych skarg przeciwko Zjednoczonemu Królestwu zostało odroczone⁵ do 24 września 2013 roku, kiedy to Trybunał postanowił nie odraczać dalej rozpoznania tych skarg i rozpatrzyć je we właściwym czasie.

² Procedura wyroku pilotażowego została opracowana przez Trybunał jako technika identyfikowania problemów strukturalnych, będących przyczyną powtarzających się spraw przeciwko wielu krajom i nakładająca na Państwa obowiązek rozwiązania tych problemów. Zobacz zestawienie „[Wyroki pilotażowe](#)”.

³ Na podstawie art. 46 Konwencji Komitet Ministrów (KM), organ wykonawczy Rady Europy, nadzoruje wykonywanie wyroków Trybunału. Więcej informacji na temat procesu wykonywania wyroków i stanu wykonania www wyroków w sprawach znajdujących się w nadzorze KM można znaleźć na stronie internetowej Departamentu wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/default_EN.asp

⁴ Trybunał następnie przedłużył Rządowi Wielkiej Brytanii termin na czas postępowania w sprawie *Scoppola (nr 3) przeciwko Włochom* streszczonej poniżej (zobacz [komunikat prasowy](#) z dnia 22 maja 2012 roku).

⁵ Zobacz [komunikat prasowy](#) z dnia 26 marca 2013 roku.

McLean i Cole przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

11 czerwca 2013 roku (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Skarżący, dwaj więźniowie, skarżyli się, że zostali objęci całkowitym zakazem głosowania w wyborach i zostało im uniemożliwione głosowanie w przeszłych i przyszłych wyborach.

Trybunał uznał skargi skarżących za **niedopuszczalne** na podstawie art. 3 Protokołu nr 1, ponieważ zostały złożone zbyt późno lub przedwcześnie lub ponieważ dotyczyły wyborów nieobjętych Europejską Konwencją Praw Człowieka.

Dunn i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

13 maja 2014 roku (decyzja w sprawie dopuszczalności)

131 skarżących, będących więźniami, skarżyło się *między innymi* na całkowity zakaz głosowania przez więźniów w Zjednoczonym Królestwie w związku z „nadchodzącymi” wyborami do parlamentów Zjednoczonego Królestwa i Szkocji.

Trybunał uznał skargi za **niedopuszczalne**. W szczególności zauważył, że skarżący skarżyli się na przyszłe wybory. Oceniając, że sformułowali wystarczająco jasne zarzuty, dotyczące potencjalnego wykluczenia z tych wyborów, Trybunał stwierdził, że nie przedstawili niezbędnych faktów, aby uzasadnić swoje skargi, ponieważ nie wykazali następnie, że byli w zakładzie karnym w dniu wyborów, o których mowa.

Firth i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

12 sierpnia 2014 roku

Sprawa ta dotyczyła dziesięciu więźniów, którzy w wyniku automatycznej konsekwencji skazania i osadzenia w związku z wymierzeniem kary pozbawienia wolności nie mogli głosować w wyborach do Parlamentu Europejskiego dnia 4 czerwca 2009 roku.

Trybunał dostrzegł kroki podjęte w Zjednoczonym Królestwie wraz z publikacją projektu ustawy i sprawozdaniem Wspólnego Komitetu Parlamentarnego wyznaczonego do zbadania projektu. Biorąc jednak pod uwagę, że ustawodawstwo pozostało bez zmian stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 3 Protokołu nr 1**, ponieważ sprawa była identyczna jak sprawa *Greens i M.T.* (zob. powyżej).

Trybunał odrzucił roszczenie skarżących o odszkodowanie i koszty sądowe. Podobnie jak w poprzednich wyrokach dotyczących prawa więźniów do głosowania, Trybunał orzekł, że stwierdzenie naruszenia stanowi wystarczające zadośćuczynienie za jakąkolwiek niemajątkową szkodę poniesioną przez skarżących. W odniesieniu do żądania skarżących dotyczącego kosztów sądowych Trybunał odwołał się do swoich uwag zawartych w paragrafie 120 w wyroku *Greens i M.T.*, w którym wskazał, że byłoby mało prawdopodobne przyznanie kosztów w przyszłych dalszych sprawach. Wyjaśnił on, że obecni skarżący, składając swoje skargi, byli zobowiązani jedynie do przytoczenia art. 3 Protokołu nr 1 Konwencji, oświadczenia, że byli osadzeni w następstwie wyroku orzekającego karę pozbawienia wolności w dacie wskazywanych wyborów i potwierdzenia, że w innym przypadku byliby uprawnieni do głosowania. Trybunał stwierdził, że złożenie takiej skargi było proste i nie wymagało pomocy prawnej. Uznał zatem, że żądane koszty prawne nie zostały poniesione w sposób uzasadniony i konieczny.

McHugh i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

10 lutego 2015 roku

Sprawa ta dotyczyła 1015 więźniów, którzy w wyniku automatycznej konsekwencji ich skazania i osadzenia w związku z wymierzeniem kary pozbawienia wolności nie mogli głosować w wyborach.

Trybunał stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 3 Protokołu nr 1**, ponieważ sprawa była tożsama z innymi sprawami, dotyczącymi głosowania więźniów, w których stwierdzono naruszenie prawa do głosowania (zob. powyżej), a odpowiednie przepisy nie zostały jeszcze znowelizowane. Trybunał odrzucił roszczenie skarżących o zadośćuczynienie i koszty sądowe.

Zob. też, ostatnio: **Millbank i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu**, wyrok z dnia 30 czerwca 2016 roku; **Miller i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu**,

wyrok (Komitetu) z 11 kwietnia 2019 roku.

Moochan przeciwko Zjednoczonemu Królestwu i Gillon przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

13 czerwca 2017 roku (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Skarżącym, którzy odbywali karę pozbawienia wolności, nie przysługiwało prawo do głosowania w referendum niepodległościowym organizowanym w Szkocji dnia 18 września 2014 roku, ponieważ odpowiednie przepisy krajowe stanowiły, że osoba skazana zgodnie z prawem nie może głosować w referendum, jeżeli w dniu referendum jest osadzona w jednostce penitencjarnej z uwagi na orzeczoną karę pozbawienia wolności.

Trybunał uznał skargi za **niedopuszczalne** stwierdzając, że zarzuty skarżących są niezgodne z postanowieniami Konwencji i jej Protokołów. Zauważył w szczególności, że ugruntowane orzecznictwo wyraźnie wskazuje, że Trybunał uznał, że art. 3 Protokołu nr 1 nie ma zastosowania do referendów.

Frodl przeciwko Austrii

8 kwietnia 2010 roku

Skarżący był więźniem odbywającym karę dożywotniego pozbawienia wolności za zabójstwo w Austrii, który na podstawie Ustawy o Wyborach do Zgromadzenia Narodowego przewidującej, że więzień odbywający karę pozbawienia wolności w wymiarze ponad jednego roku za przestępstwo umyślne, nie był uprawniony do głosowania – został pozbawiony praw wyborczych.

Trybunał stwierdził **naruszenie art. 3 Protokołu nr 1**. Zauważył, że przepis dotyczący pozbawienia prawa wyborczego określony w sekcji 22 Ustawy o Wyborach do Zgromadzenia Narodowego był bardziej szczegółowy niż przepisy, które zostały zastosowane w sprawie *Hirst (nr 2) przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* (zob. powyżej). Nie dotyczył automatycznie wszystkich więźniów, ale tylko tych, którzy zostali skazani na karę pozbawienia wolności w wymiarze ponad jednego roku za przestępstwa umyślne. Niemniej jednak przedmiotowy przepis nie spełniał wszystkich wymogów, jakich konieczność spełnienia Trybunał określił odnośnie do środka w postaci pozbawienia prawa do głosowania, by był on zgodny z Konwencją, a mianowicie tego, że decyzja o pozbawieniu prawa do głosowania powinna być podjęta przez sędziego, biorąc pod uwagę szczególne okoliczności sprawy, a także tego, że musi istnieć związek pomiędzy popełnionym przestępstwem i kwestiami związanymi z wyborami i instytucjami demokratycznymi. Te kryteria zostały ustalone by pozbawienie prawa do głosowania było stosowane wyjątkowo, nawet dla skazanych więźniów. Związek powyższy nie istniał jednak w ramach przepisów ustawowych, na mocy których skarżący został pozbawiony prawa do głosowania.

Scoppola (nr 3) przeciwko Włochom

22 maja 2012 roku (Wielka Izba)

Skarżący zarzucił, że zakaz korzystania z praw publicznych nałożony na niego w wyniku kary dożywotniego pozbawienia wolności za zabójstwo był równoznaczny z całkowitym pozbawieniem go prawa do głosowania. W 2002 roku sąd skazał skarżącego na karę dożywotniego pozbawienia wolności za zabójstwo, usiłowanie zabójstwa, znęcanie się nad członkami rodziny i nielegalne posiadanie broni palnej. Zgodnie z włoskim prawem jego dożywotnia kara pociągnęła za sobą dożywotni zakaz korzystania z praw publicznych, co z kolei oznaczało trwałą utratę prawa do głosowania.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 3 Protokołu nr 1**. W szczególności stwierdził, że zgodnie z prawem włoskim tylko więźniowie skazani za określone przestępstwa przeciwko państwu lub wymiarowi sprawiedliwości albo skazani na karę co najmniej trzech lat pozbawienia wolności tracili prawo do głosowania. Nie było zatem generalnego, automatycznego, bezkrytycznego środka tego rodzaju, który prowadziłyby Trybunał do stwierdzenia naruszenia art. 3 Protokołu nr 1, jak w wyroku *Hirst (nr 2) przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* z października 2005 roku (zob. powyżej).

W związku z tym Trybunał podtrzymał stanowisko w sprawie *Hirst (nr 2)*, ponownie stwierdzając, że generalne, automatyczne i bezkrytyczne pozbawienie prawa wyborczego

wszystkich więźniów, niezależnie od natury i powagi ich przestępstw, jest niezgodne z art. 3 Protokołu nr 1. Jednakże uznał argument przedstawiony przez Rząd Zjednoczonego Królestwa, któremu zezwolono na przedłożenie obserwacji jako stronie trzeciej, że każde Państwo ma szeroki zakres swobody co do uregulowania zakazu, zarówno w odniesieniu do rodzajów przestępstw, które powinny skutkować utratą prawa do głosowania jak i odnośnie do tego, czy pozbawienie prawa do głosowania powinno być zarządzane przez sędziego w indywidualnej sprawie, czy też powinno być rezultatem ogólnego stosowania prawa.

Söyler przeciwko Turcji

17 września 2013 roku

Sprawa dotyczyła skargi wniesionej przez przedsiębiorcę skazanego za niezapłacenie czeków, który nie mógł głosować w tureckich wyborach powszechnych w 2007 roku gdy był osadzony w więzieniu i w powszechnych wyborach w 2011 roku po zwolnieniu warunkowym. Skarżący podniósł, że został skazany za niezapłacenie czeków, co nie było przestępstwem, a co oznaczało, że nie zasługiwał na pozbawienie prawa wykonywania praw cywilnych.

Trybunał stwierdził **naruszenie art. 3 Protokołu nr 1**. Trybunał stwierdził w szczególności, że zakaz korzystania przez skazanych więźniów z praw wyborczych w Turcji był automatyczny i bezkrytyczny oraz nie uwzględniał charakteru ani powagi przestępstwa, długości kary pozbawienia wolności, ani indywidualnego zachowania więźnia i okoliczności z nim związanych. Zastosowanie tak surowego środka w odniesieniu do niezwykle ważnego prawa konwencyjnego musiało zostać uznane za wykraczające poza ramy jakiegokolwiek akceptowalnego zakresu swobody Państwa do decydowania o takiej materii jak prawa wyborcze skazanych więźniów. Istotnie, zakaz był surowszy i dalej idący niż jakikolwiek inny, który Trybunał musiał rozważyć we wcześniejszych sprawach przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, Austrii i Włochom (zob. powyżej, sprawy: *Hirst (nr 2)*, *Frodl i Scoppola (nr 3)*), ponieważ był stosowany do skazanych nawet po ich warunkowym zwolnieniu oraz do tych, którym wymierzono kary w zawieszeniu, a zatem nieodbywających kary pozbawienia wolności.

Anchugov i Gladkov przeciwko Rosji

4 lipca 2013 roku

Obaj skarżący byli skazani za zabójstwo i inne przestępstwa na karę śmierci, następnie złagodzoną do 15 lat pozbawienia wolności. Zostali oni również pozbawieni prawa do głosowania, w szczególności w wyborach do Dumy Państwowej oraz w wyborach prezydenckich - zgodnie z art. 32 § 3 Rosyjskiej Konstytucji. Obaj skarżący zakwestionowali ten przepis przed Rosyjskim Trybunałem Konstytucyjnym, który jednak odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania ponieważ w zakresie jego kompetencji nie mieściło się badanie, czy określone przepisy konstytucyjne są zgodne z innymi.

Trybunał orzekł **naruszenie art. 3 Protokołu nr 1**. Stwierdził w szczególności, że skarżący zostali pozbawieni prawa do głosowania w wyborach parlamentarnych bez uwzględnienia długości ich kary, charakteru lub wagi ich przestępstwa albo ich indywidualnych okoliczności. Trybunał odrzucił argument Rządu Rosyjskiego, że sprawa ta zasadniczo różniła się od spraw przeciwko innym krajom, w szczególności przeciwko Włochom i Zjednoczonemu Królestwu, w których Trybunał zajął się problemem pozbawienia prawa do głosowania, jako że w Rosji zakaz głosowania przez więźniów został ustanowiony w Konstytucji, a nie w ustawie parlamentu. W rzeczy samej, wszystkie ustawy państwa Członkowskiego podlegają kontroli na mocy Konwencji bez względu na rodzaj środka, o którym mowa. Trybunał uznał zatem, że pomimo pola manewru decyzyjnego w takich sprawach, władze Rosyjskie posunęły się za daleko stosując automatyczny i bezkrytyczny zakaz wykonywania praw wyborczych przez skazanych więźniów.

W odniesieniu do wykonania wyroku oraz z uwagi na złożoność nowelizacji Konstytucji, Trybunał uznał, że jest otwarty co do zbadania przez Rosję wszystkich możliwych sposobów zapewnienia zgodności z Konwencją, w tym pewnych form procesów politycznych lub interpretacji Konstytucji zgodnie z Konwencją.

Zob. także: [Isakov i Inni przeciwko Rosji](#), wyrok z dnia 4 lipca 2017 roku.

Murat Vural p. Turcji

21 października 2014 roku

W październiku 2005 roku skarżący został skazany na mocy Ustawy o Przepięstwach Popełnionych Przeciwko Atatürkowi, po tym, jak wylał farbę na parę posągów Mustafy Kemala Atatürka, założyciela Republiki Turcji, znajdujących się w miejscach publicznych. Początkowo został skazany na 22 lata i 6 miesięcy pozbawienia wolności, ale w wyniku apelacji karę zmniejszono do 13 lat więzienia. W tym samym czasie sąd pierwszej instancji nałożył na skarżącego szereg ograniczeń; w szczególności, podczas odbywania kary pozbawiono go prawa do głosowania, brania udziału w wyborach i prowadzenia stowarzyszeń. W czerwcu 2013 został warunkowo zwolniony z więzienia.

Trybunał stwierdził **naruszenie art. 3 Protokołu nr 1**. W szczególności zauważył, że pozbawienie skarżącego prawa do głosowania nie zakończyło się, gdy został warunkowo zwolniony z więzienia w czerwcu 2013 roku. W sumie był i byłby niezdolny do głosowania przez okres ponad 11 lat, od 5 lutego 2007 roku, kiedy jego skazanie stało się prawomocne, do 22 października 2018, daty początkowo przewidzianej na jego zwolnienie z więzienia. Dotychczas nie mógł głosować w dwóch seriach wyborów parlamentarnych. Odwołując się do swojego orzecznictwa, w szczególności wyroku w sprawie *Hirst (nr 2) przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* (zob. poniżej), Trybunał podkreślił, że generalne, automatyczne i bezkrytyczne ograniczenie prawa do głosowania dotyczące wszystkich odbywających karę pozbawienia wolności, było niezgodne z art. 3 Protokołu nr 1. Trybunał przypomniał, że zaobserwował już w sprawie *Soyler przeciwko Turcji* (zob. powyżej), że zakaz głosowania przez skazanych więźniów w Turcji był automatyczny i bezkrytyczny i nie uwzględniał charakteru ani wagi przestępstwa, długości kary pozbawienia wolności – wyłączając kary pozbawienia wolności w wymiarze mniejszym niż jeden rok w zawieszeniu – oraz indywidualnych okoliczności dotyczących osadzonego.

Kulinski i Sabev przeciwko Bułgarii

21 lipca 2016 roku

Sprawa dotyczyła konstytucyjnego zakazu głosowania więźniów w Bułgarii. Obaj skarżący zarzucili, że pozbawienie ich prawa do głosowania w związku z tym, że byli skazanymi więźniami, naruszyło ich prawa wynikające z art. 3 Protokołu nr 1. Zarzucili oni także, że nie mieli skutecznych krajowych środków odwoławczych w odniesieniu do tego zarzutu.

Trybunał stwierdził **naruszenie art. 3 Protokołu nr 1** Konwencji, potwierdzając swoje ustalenia z poprzednich orzeczeń, że generalne, automatyczne i bezkrytyczne ograniczenie prawa do głosowania więźniów było nieproporcjonalne do jakiegokolwiek uprawnionego celu. Biorąc pod uwagę w szczególności argument Rządu Bułgarskiego, że więźniowie odzyskali ich prawo do głosowania po zwolnieniu z więzienia Trybunał zauważył, że nie zmieniło to faktu, że zgodnie z prawem obowiązującym w czasie przedmiotowych wyborów wszyscy skazani więźniowie w Bułgarii, w tym skarżący, niezależnie od indywidualnych okoliczności ich dotyczących, ich zachowania i wagi popełnionych przestępstw, zostali pozbawieni prawa do głosowania. Trybunał orzekł ponadto, że **nie doszło do naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji zauważając, że już we wcześniejszych sprawach stwierdził, że art. 13 nie gwarantuje środka prawnego pozwalającego na zakwestionowanie prawa krajowego jako takiego przed organem krajowym z powodu jego sprzeczności z Konwencją.

Zob. także, ostatnio:

Ramishvili przeciwko Gruzji

31 maja 2018 roku